

Libellengids

Aan het eind van 2001 verscheen een nieuw libellenboek voor het Nederlandse taalgebied. Het is een handzame en stevige gids, gemaakt om buiten te gebruiken. De indeling is redelijk klassiek. De gids start met een uitgebreide inleiding en daarna volgen de soortbesprekingen. In de inleiding vallen de foto's die met behulp van een elektronenmicroscopie gemaakt zijn op. Ze illustreren structuren aan de achterlijfaanhangsels, mondden en de voortplantingsorganen en zijn erg leerzaam. Verder zijn er in de inleiding volop kleurenfoto's die veel libellenecologie illustreren. Bij de soortbesprekingen worden veel soorten overigens met meer dan één kleurenfoto geïllustreerd. Gemiddeld genomen zijn de foto's van een behoorlijk goede kwaliteit, hoewel sommige soorten toch wel wat onscherp of donker zijn (bijvoorbeeld de beide beekjuffers op pagina 67 en de zuidelijke glazenmaker op pagina 119). Veel libellenwaarnemers zijn opgegroeid met de Veldgids Libellen die inmiddels al aan de derde druk toe is. In de hier besproken Libellengids van Tirion is een determinatietabel opgenomen en zelfs een tabel voor larven met van een aantal karakteristieke larven ook een afbeelding. Dit maakt het mogelijk om van gevonden larvenhuidjes op zijn minst het geslacht te bepalen. Persoonlijk vind ik dat een prima aanvulling op de bekende Veldgids, waarin een determinatiesleutel voor libellen of informatie over larven ontbreekt. Hoewel deze libellengids op een compacte en handzame manier de libelleninformatie voor het gebruik in het veld heeft weten samen te voegen, is de indeling van de soorten in biotopen wat minder handig. De gevlekte witsnuitlibel wordt nu behandeld bij 'Vennen, hoogveen', terwijl een argeloze roeier in de Weerribben vermoedelijk bij 'Plas, poel, vijver, meer' zal zoeken, maar daar de soort dus niet zal tegenkomen. Een ander minpuntje zijn de vele typefoutjes. Aan sommige zal de gemiddelde gebruiker zich nauwelijks storen, maar andere zijn toch wel wat vervelend. Wat te denken van iberische grasjuffer of siberische

waterjuffer in plaats van iberische grasjuffer en siberische waterjuffer. Ook het ontbreken van woordjes kan net de informatie die in de zin opgesloten zit ontcrachten. Een sprekend voorbeeld hiervan is te vinden op pagina 155. De laatste zin van de soortbespreking van de speerwaterjuffer laat net niet weten hoeveel jaar de ontwikkeling van de larven in Nederland nu eigenlijk duurt.

Wie langs deze schoonheidsfoutjes heen wil kijken heeft voor een schappelijke prijs een prima libellengids met veel foto's in handen. Veel plezier ermee!

G. Jurzitza (2001). Libellengids. Tirion Uitgevers BV, Baarn. Nederlandse vertaling en bewerking R. Ketelaar & I. Niemeijer. ISBN 90-5210-432-8. Prijs € 17,65.

Dick Groenendijk

Atlas van Plantengemeenschappen in Nederland.

Deel 2: Graslanden, zomen en droge heiden.

In vervolg op deel 1 over de plantengemeenschappen van open water en natte gebieden, dat in 2000 verscheen, is dit voorjaar het tweede deel in de serie van de Atlas van Plantengemeenschappen in Nederland verschenen. Dit deel behandelt de graslanden, zomen en droge heiden. Na een korte inleiding over de methode volgt een uitgebreide verhandeling over herstelbeheer voor plantengemeenschappen van halfnatuurlijke landschappen. Daarin worden belangrijke maatregelen voor verschillende gemeenschappen beschreven aan de hand van voorbeelden uit de praktijk. Voorts worden tabellen gepresenteerd over de standplaatscondities, de zeldzaamheid en de bedreigingen van de plantengemeenschappen. De aandacht gaat in dit hoofdstuk uit naar de resultaten van natuurontwikkeling, als nieuw element in het natuurbeheer. Het traditionele beheer en landgebruik komen nader aan de orde bij de behandeling van de negen klassen van plantengemeenschappen. Zijdelings worden daarin ook de markante vertegenwoordigers van de

fauna genoemd. De 48 plantenassociaties worden beknopt behandeld met twee pagina's per gemeenschap. Daarop worden de verspreiding voor en na 1975 getoond en de kenmerkende soorten, standplaats en bedreigingen beschreven. Een uitgebreide literatuurlijst compleetert het geheel.

Evenals het eerste deel is deze atlas een bijzonder fraaie uitgave geworden. De kleurrijke illustraties en kaartjes nodigen uit tot uitgebreid bladeren. De tekst is helaas minder leesbaar omdat in bijna elke zin minstens één plantensoort met Nederlandse en wetenschappelijke naam wordt genoemd. Het is voorts storend dat een toelichting op de soortspecifieke wegingscijfers voor elke associatie uitsluitend in deel 1 te vinden is. Daarmee is dit boek niet los van het eerste deel te gebruiken! Een belangrijk principieel kritiekpunt op de atlas is dat men er niet is geslaagd is om een goed beeld van de overheersende achteruitgang in het voorkomen van de plantengemeenschappen te geven. De frequentie op atlasblok niveau is daarvoor te onvolgdoelig. Beterere gegevens over de verspreiding waren mogelijk niet voorhanden, maar op zijn minst had men de verarming in soortenrijkdom van de opnamen kunnen presenteren, waardoor veel associaties tegenwoordig hoofdzakelijk nog als verarmde rompgemeenschappen voorkomen.

Al met al vormt deze atlas voor de leken vooral een mooi plaatjesboek; voor de specialisten en ecologen stelt de inhoud wat teleur. Desondanks is dit boek zonder twijfel een must voor belangstellende botanici en natuurbeheerders.

E.J. Weeda, J.H.J. Schaminée en L. van Duuren (2002). Atlas van Plantengemeenschappen in Nederland, deel 2: Graslanden, zomen en droge heiden. 224 pp. KNNV Uitgeverij, Utrecht. ISBN 90-5011-148-3. Prijs: € 40,95.

Michiel Wallis de Vries

Limburg

Jo Queis
Spaanse singel 2
6191 GK Beek

Libellenwerkgroep Limburg

Dhr. J.T. Hermans
Hertestraat 21
6067 ER Linne

Maas en Niers

Ger Beumeler
Pr. Beatrixstraat 24
6591 EX Gennepe

Mark en Leij

Frans Vermeer
Ghil 4
5111 ED Baarle-Nassau
vermeer@ghil.demon.nl

De Marne

Mevr. Stoltenborgh
Leensterweg 31
9977 PA Kloosterburen

Vlinder- en libellenwerkgroep Nieuwkoop-Noorden

Paul van Hoek
Molenstraat 37
2461 AE Ter Aar
pvanhoek@worldonline.nl

Noord-Kennemerland

Els Swart
Bakkersweg 20
1852 EE Heiloo

Noordoost-Overijssel

Egbert Pullen
Rembrandtstraat 82,
7771 XJ Hardenberg
egbert.pullen@hetnet.nl

Noordoost-Veluwe

Els Koopmans-Grommé
Bongerdplein 1
8162 AW Epe

Noordwest-Veluwe

Bert Beens
Van Lennepstraat 11
3842 XW Harderwijk

Otterlo

Marike van de Pol
Elspeterweg 78 a
3888 MX Uddel
van.ekeris@tiscali.nl

Libellenwerkgroep Overijssel

Dhr. E. Ruiters
Houtmanstraat 10
8023 EA Zwolle

Utrecht

H. Hendriks
J. de Bekastraat 2
3514 VM Utrecht

Voorne-Putten

Jolanda ten Thije
Orion 47
3225 GL Hellevoetsluis
jtenthije@hetnet.nl

**Insectenwerkgroep KNNV
Waterweg Noord**

Fred Boekhout
Malmöpad 5
3067 PW Rotterdam

Woerden

Mieke de Haan
Van Teylingenweg 148
3471 GH Kamerik

IJhorst

Luuk Groenendijk
L. Springerlaan 52
7941 GC Meppel

Zaanstreek

Mevr. H. Roode-Woudstra
Postbus 223
1500 EE Zaandam

**Vlinder- en libellenwerkgroep
Zeeland**

Anton Baayens
Grote Abeele 40
4388 VW Oost Souburg
famba@tiscali.nl

Zeeuws-Vlaanderen (Oost)

Joop de Bakker
Pastoor Willemsstraat 5
4586 AJ Lamswaarde

**Dagvlinderwerkgroep
Zuid-Kennemerland**

Jacques Clemens
Vogelengangseweg 366
2114 CL Vogelengang
jac.clemens@hetnet.nl

**Libellenwerkgroep Zuid-
Kennemerland**

Dhr. F. Koning
M. Hobbemastraat 37
2102 BJ Heemstede
koning.f@wolmail.nl

Zoetermeer

Anja van Beek
Turfberg 16
2716 LT Zoetermeer

Zuidwolde

J. de Haas
Jan Westerhuisstraat 2
7924 RE Veeninge

Onderstaande tentoonstellingen van De Vlinderstichting zijn ondergebracht bij ExpoRent. Informatie over verhuur en beschikbare perioden is te verkrijgen bij ExpoRent, tel. 0481 420164, of exporent@ecomarkt.nl. Of kijk op www.ecomarkt.nl/exporent.

- *Herstel dagvlinders* gaat in op achtergronden van de achteruitgang van de dagvlinders en de mogelijkheden die er zijn voor herstel. Aan de hand van een viertal voorbeelden wordt informatie gegeven over het leven van vlinders en de eisen die ze aan hun omgeving stellen. Huurprijs: € 350,- per vier weken.
- *Vlinders in de duinen* is een fraai vormgegeven tentoonstelling over het Nederlandse duingebied en de vlinders die daar voorkomen. Met informatie over de biologie van vlinders, ecologische aspecten, leefgebieden, de achter-

uitgang van vlinders en de mogelijkheden voor behoud, herstel en ontwikkeling. Huurprijs: € 350,- per vier weken.

- *Bescherm dagvlinders* gaat over het leven van vlinders, de bedreigingen waaraan de leefgebieden van vlinders blootstaan, en de maatregelen die zowel in het landelijk gebied als in de stedelijke omgeving nodig zijn om vlinders te beschermen. Huurprijs: € 225,- per vier weken.
- *Vlinders in het veenweidegebied* behandelt vlindersoorten die kenmerkend zijn voor het veenweidegebied. Huurprijs: € 75,- per vier weken.
- *Tuinieren met planten en dieren* stimuleert mensen om hun tuin op een natuurvriendelijke manier in te richten en te onderhouden. De tentoonstelling wordt beheerd door De Vlinderstichting namens het platform 'Tuinieren met planten en dieren'. Huurprijs: € 125,- per vier weken.

Het bestellen van verrekijkers en overige artikelen

De artikelen uit De Vlinderwinkel, met uitzondering van de boeken, kunt u bestellen met de bestelkaart in dit blad. Prijzen zijn geldig tot 1 februari 2003 en zolang de voorraad strekt. Tenzij anders vermeld, bedragen de handling- en verzendkosten € 3,50.

Het bestellen van boeken

De boeken en de CD-rom Europese Dagvlinders kunnen alleen worden besteld bij de KNNV Uitgeverij en wel door het overmaken van het verschuldigde bedrag vermeerderd met € 3,50 handling- en verzendkosten op giro nr. 13028 t.n.v. KNNV Uitgeverij te Utrecht. Vermeld hierbij titel en/of bestelcode en - als u dat bent - 'donateur van De Vlinderstichting'.

Boeken**Dagvlinders in beeld**

In dit boekje wordt de levenswijze van dagvlinders beschreven, gevolgd door een uitgebreide bespreking van 30 soorten dagvlinders die doorgaans te zien zijn in de stad of tijdens een wandeling. Een aantal van deze soorten staat ook afgebeeld op de uitklapkaart achterin. Bestelcode D46. Prijs € 4,75. Voor donateurs € 3,75.

Veldgids dagvlinders

Hierin worden alle 150 dagvlindersoorten van het Europese laagland beschreven. Deze rijk geïllustreerde gids bevat ook een aantal afbeeldingen van in het veld herkenbare rupsen, duidelijke vliegtijdtabellen en recente verspreidingsgegevens. Bestelcode VG11. Prijs € 24,95. Voor donateurs € 21,95.

CD Europese dagvlinders

Deze CD, geproduceerd door ETI in samenwerking met De Vlinderstichting, behandelt alle dagvlinders van Europa. Voor elke vlinder zijn er fraaie tekeningen van Richard Lewington. Van veel soorten zijn er foto's van 'levende' vlinders en hun habitat. In kaartjes is

(advertentie)

Leven is een kleurrijk tijdschrift over natuur, milieu, voeding en gezondheid. Voor € 19,50 per jaar ontvangt u *Leven* elke twee maanden.

Nederlandse Vegetariërsbond
Larenseweg 26
1221 CM Hilversum
tel: 035-6834796
e-mail: info@vegetariers.nl
internet: www.vegetariers.nl

Vegetarisch; goed voor mens, dier en milieu

de verspreiding per land beschikbaar met informatie over de voor- en achteruitgang per land. Het is mogelijk te zoeken op een combinatie van maand, regio in Europa en habitat.

Bestelcode K4.
Prijs € 45,50.
Voor donateurs € 42,50.

Veldgids libellen

Tweede druk met Rode Lijst van Nederland en Vlaanderen. In deze gids worden alle 96 Noord- en Midden-Europese libellensoorten beschreven. De beschrijvingen van de 96 soorten worden aangevuld met duidelijke zwart-witte tekeningen en prachtige kleurenfoto's.

Bestelcode VG9.
Prijs € 24,95.
Voor donateurs € 21,95.

Dagactieve nachtvlinders

Voor dit boekje is een keus gemaakt uit 176 soorten nachtvlinders die overdag actief zijn en gemakkelijk waargenomen kunnen worden. Met foto's van de vlinders en illustraties in kleur van de rupsen. Een uitgave i.s.m. de KNNV.

Bestelcode WM 213.
Prijs € 13,95.
Voor donateurs € 11,95.

Nachtvlinders in beeld

De 30 dagactieve nachtvlinders die in dit boekje beschreven worden zijn voorzien van schitterende aquarellen van Annemarie van Lierop. In handig meeneemformaat.

Bestelcode D27.
Prijs € 4,75.
Voor donateurs € 3,75.

Dagvlinders in Fryslân

Bevat informatie over het voorkomen van vlinders in de provincie.

Met kaartjes van en informatie over de soorten en hun vliegtijden. Aardig is het hoofdstuk met leuke vlindergebieden zodat men zelf de vlinders kan gaan opzoeken.

Bestelcode K2.
Prijs: € 22,75.
Voor donateurs € 19,50.

Praktisch Natuurbeheer: vlinders en libellen

Met de concrete tips in dit nieuwe boek kunnen buurtbewoners, leden van (natuur)verenigingen, leerkrachten, natuurbehe-

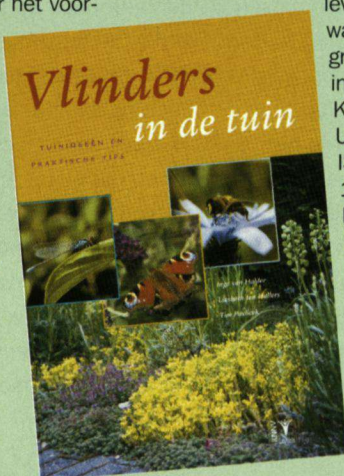
rende vrijwilligers daadwerkelijk iets betekenen voor vlinders en libellen en daarmee voor alle natuurlijke bewoners van kleine stukken

groen.
KNNV Uitgeverij, Utrecht.
ISBN 90-5011-149-1.
Bestelcode D48.
Prijs: € 27,95.
Voor donateurs € 24,95,

Vlinders in de tuin - tuindeeën en praktische tips

Vele tuin vragen worden beantwoord in deze opvolger van 'Uw tuin voor vlinders'. Het is bedoeld voor iedereen die er plezier aan beleeft te zien welke kleine dieren meegenieten van de tuin en daar de inrichting en het onderhoud ook op wil aanpassen. Het geheel is geïllustreerd met vele kleurenfoto's en tekeningen van Marjolein Bastin. Naast ideeën over de aanleg en de inrichting van een tuin voor insecten, worden de insecten besproken die u kunt gaan zien in uw eigen tuin. Van een aantal soortgroepen kunt u lezen hoe de

levenswijze is en wat u voor die groep kunt doen in uw tuin.
KNNV Uitgeverij, Utrecht.
ISBN 90-5011-124-6.
Bestelcode D49.
Prijs € 17,95.
Voor donateurs € 14,95.

Verrekijkers

Bij het kijken naar vlinders en libellen is het reuze handig om een verrekijkertje bij de hand te hebben. Van een afstandje kunt u zo bepalen welke soort het is. We hebben een aantal kijkers getest op hun geschiktheid als vlinder- of libellenkijker. De vermelde minimale afstand waarop scherp gesteld kan worden, kan per persoon verschillen. Met name bij oudere personen is deze afstand vaak groter. Voor de kijkers geldt een levenslange garantie mits de kijker normaal gebruikt wordt natuurlijk. We hebben een aantal nieuwe kijkers getest en goed genoeg bevonden om via De Vlinderstichting aan te bieden.

Bushnell 7 x 21 Falcon

Een goedkoop kijkertje met een heel redelijke beeld- en gebruikskwaliteit. Instelafstand 2,00 m.

Gewicht	133 gram
Bestelnr.	0493
Prijs	€ 59,86

Bushnell 8 x 25 Powerview

Een degelijke compacte kijker met een mooi helder beeld. Uitstekende prijs-kwaliteitverhouding.

Gewicht	196 gram
Bestelnr.	0494
Prijs	€ 105,41

Bausch & Lomb 8 X 24 H20 PORRO Compact

Gewicht	260 gram
Bestelnr.	0495
Prijs	€ 139,95

Bausch & Lomb 8 X 24 Legacy Compact

Een zeer goed, helder en contrastrijk beeld. Deze kijker kwam bij de vijf testers als beste uit de bus. Instelafstand is wel wat groot (2,50 m.)

Gewicht	260 gram
Bestelnr.	0497
Prijs	€ 174,48

Bausch & Lomb 10 X 24 Legacy Compact 20

Een compacte kijker die wel lekker stevig in de hand ligt. Instelafstand 2,45 m.

Gewicht	265 gram
Bestelnr.	0498
Prijs	€ 181,39

Bausch & Lomb 10 X 24 Legacy

Ook deze heeft een vergroting van 10x maar is wat robuuster uitgevoerd dan de compact. De instelafstand is 2,20 m, en dat met een vergroting van 10x!

Gewicht	380 gram
Bestelnr.	0499
Prijs	€ 334,56

Bausch & Lomb 9 X 25 Waterproof

Een lichte kijker, die door stikstofvulling water- en mistdicht is. Het beslaan van de glazen is verleden tijd! Door de zeer dichtbij scherpstelling een uitstekende vlinderkijker. Instelafstand 1,70 m.

Gewicht	227 gram
Bestelnr.	0500
Prijs	€ 430,18

Diversen

Vlinderzoekkaart

Deze kaart toont in één oogopslag de 20 algemeenste vlinders. Bestelnr. 0006. Prijs € 0,80. Voor donateurs € 0,70. Bij minimaal 20 stuks € 0,57.

Een libellen- of rupszoekkaart kunt u kopen bij Stichting Veldwerk NL, Het Woldhuis 11, 7325 WN Apeldoorn, tel. 055 3667199.

Spreekbeurtpakket

Met een boekje over vlinders, zoekkaart en plaatjes van vlinders. Bestelnr. 0301. Prijs € 3,40 incl. adm. & portokosten.

Buitenvlinders

De Vlinderstichting verkoopt decoratieve buitenvlinders, bestendig tegen weer en wind. Prijzen vanaf € 59,90. Informatie en een bestellijst kunt u krijgen bij De Vlinderstichting, tel. 0317 467346. Zie ook de advertentie elders in dit blad of kijk op www.butterflyman.nl.